

Selskabet modtog:

- Bulletin de la soc. géologique de France 2me serie, tome 3me feuilles 33-38, 4me, feuilles 39-52, 63-78, 5me, feuilles 1-15.
- Mémoires de l'Académie Royale de Bruxelles. Tome 21 & 22.
- Mémoires couronnés et mémoires de savans étrangers à l'Acad. de Bruxelles. B. 22.
- Annales de l'observatoire Royale de Bruxelles par Quetelet. 4. 1848. Tome VI.
- Bulletin de l'Acad. Royale de Bruxelles. Tome 14. 2me partie. Tome 15. 1re partie.
- Annuaire de l'Acad. Royale de Bruxelles. 14me année.
- Rapport adressé à Mr. le ministre de l'intérieur sur l'état et les travaux de l'observatoire Roy. par Quetelet. 1847.
- Sur le climat de la Belgique par Quetelet. 2me partie.
- Catalogue des livres de la bibliothèque de l'observatoire de Bruxelles 1847.

Mödet den 1ste December.

Professor Dr. theol. *C. E. Scharling* meddeelte nogle Oplysninger om de Spor, der vise sig i den ældste romerske Keiserhistorie til en *politisk* Indflydelse og Benyttelse af den jødiske Messiasforventning.

At den jødiske Messiasidee ikke var ubekjendt for Hedningerne, er en almindelig antaget Mening, for hvilken man blandt Andet pleier at beraabe sig paa de bekjendte Steder *Sueton. Vespas. c. 4* og *Tacit. Histor. 5, 13*, hvor der omtales „som et fra gammel Tid udbredt Rygte, der stöttede sig til Spaadomme i hellige Skrifter, at ved Midten af første Aarhundrede efter vor Tidsregning skulde fra Judæa udgaae Verdens Herrer, og hvor der tilføies Bemærkningen om, at denne Spaadom havde Jöderne udlagt til

Gunst for sig og vare derved blevne foranledigede til at begynde den ulykkelige Krig med Romerne, som endtes med den jødiske Stats fuldkomne Undergang, medens hiin Spaadom egentlig havde gjældt Vespasian og hans Sønner." Imidlertid tør man fra disse Steder dog saameget mindre laane Maalestokken for Almindeligheden af den omhandlede Forventning, som de begge saavel ved Ligheden i Udtryk som ved Anvendelsen af den ommeldte Spaadom paa Keiser Vespasian kunne vække Formodning om at være udskrevne efter den jødiske Historieskriver *Josephus, Bell. Judaic.* VI, 5. 4, der dog paa dette Sted nærmest kun indskrænker sig til at omhandle hiin Forhaabnings Udbredelse blandt den jødiske Nation. Ikkedestomindre maa det allerede paa Grund af Jødernes Adspredelse rundt omkring i den hele da bekjendte Verden og den Opmærksomhed, som deres Religion opvakte, hvorom vi hos romerske og græske Skribenter finde de bestemteste Vidnesbyrd, være meer end sandsynligt, at den messianske Forventning er paa flere Steder i Hedningeverdenen bleven Gjenstand for Efterspørgsel og nøiere Overveielse. Virkelig synes der ogsaa at lade sig paa-pege Kjendsgjæringer, som meer eller mindre bestemt antyde hiin Forventnings Udbredelse og Indflydelse udenfor Palæstina, fornemmelig i Orienten, og om dens successive Forplantelse til Vesten, lige til Verdens Hovedstad og ind i Cæsarernes Pallads.

Med Forbigaaelse af adskillige dunklere Antydninger, hvor det er tvivlsomt, om Indflydelsen netop af jødiske Forestillinger har gjort sig gjældende, eller om vi deri alene skulle see Virkningen af almindelig menneskelige Forventninger og Længsler efter en gylden Tidsalder, eller af Frygt og bange Ahnelser om en modsat Tilstand (f. Ex. Virgils *Eclogé* IV etc.), synes i fornævnte Henseende følgende Træk, som *Suetonius* meddeler i Neros Levnetsbeskrivelse at fortjene en særegen Opmærksomhed. I Begyndelsen af sin Fortælling om de Oprør, der tilsidst gjorde en Ende paa Neros grusomme Herredømme og foranledigede hans Selvmord, beretter *Suetonius*, „at allerede længe forhen var der blevet spaaet Nero af Mathematikerne," — den Tids Astrologer, *Sueton. Tiber. c. 14. Tacit. Ann. 2, 32. Histor. 1, 22. 2, 62* — „at han engang skulde blive afsat. Men dog havde nogle af dem

forjættet ham efter hans Afsættelse Herredømmet over Orienten, ja nogle udtrykkeligen *Kongeriget Jerusalem*, medens de fleste, endog havde lovet ham Gjenoprettelsen af hans hele forrige Vælde." (*Nero* c. 46). Hvorledes man kunde falde paa at tröste en romersk Keiser over Tabet af hans Herredømme med Udsigten til *Jerusalems Throne*, hvorledes denne — under Palæstinas daværende politiske Tilstand — endog blot kunde komme til Omtale ved den anførte Leilighed, bliver kun forklarligt, dersom Kongeriget Jerusalem tænkes i Forbindelse med den Herlighed, som var knyttet dertil i den jødiske Messiasforventning. I den Forbindelse, hvori hiint Löfte sættes med de andre Udsigter, der bleve aabnede Nero, synes det ogsaa, at Jerusalems Kongedømme vel egentlig har været tænkt som Udgangspunkt for Herredømmet over Orienten og derfra atter over Vesterlandene. Mærkelig bliver derfor ogsaa den stadige Opmærksomhed, som Nero henvendte netop mod Provindserne i *Östen*, mærkelige *de hemmelighedsfulde Forestillinger*, hvormed han siges at have sat Gemytterne i Bevægelse i disse Egne (*Tacit. Annal. XV*, 36 *provincias Orientis, maxime Ægyptum secretis imagitationibus* agitans, smlg. *Suet. Nero* 47). I denne Henseende fortjener blandt Andet ogsaa den Interesse, hvilken *Partherne* viste for Nero (*Sueton. Nero* 57. *Tacit. Hist.* 1, 2), saameget større Opmærksomhed, som vi upaatvivlelig i Rygterne om en Forbindelse mellem Nero og hine det romerske Riges gamle Fiender finde Nøglen til den apocalyptiske Prophetie om Dyret, der forener sig med ti af Östens Konger (*Apocal.* 16, 12) og drager mod Rom, for at indtage og opbrænde „den store Stad, som har Kongedømme over Jordens Konger" (*Apocalyps.* 17, 17 ff.). Det er ikke utænkeligt, at en Tyran som Nero, der ligesom Tiberius og Caligula hadede den Stad, hvilken rigtignok var Middel-punktet for deres Magt, men tillige idelig som et Damoklessværd truede dem med Skjændsel og Undergang, kunde i sin Harme over de forskjellige Anslag, der rettedes mod hans Magt og hans Liv, have smigret sig med Tanken og Önsket om engang at drage som seirrig Helt imod sin egen Hovedstad og tage Hævn over dennes Indvaanere, hvilke stundom tirrede hans Forfængelighed paa det Ömfindtigste, og hvis Stad han ikke tog i Betænkning at

overgive til Flammerne. I Jødernes Forventning om Messias maatte Forestillingen om en navnlig mod Romerne fjendtlig Magt være en naturlig Følge af Datidens politiske Forhold. Hvorledes denne Forestilling kunde blive *Nero* bekjendt, er et Spørgsmaal, der lader sig saameget lettere besvare, som vi ikke blot vide, hvorledes den største Deel af de Sandsigere og Spaamænd, der til hine Tider under Navn af Mathematikere, Chaldæer, Magier etc. oversvømmede Rom og Italien, havde deres Hjem i Orienten og iblandt deres Tal vistnok ogsaa vare Jøder, hvilke jo under de første romerske Keisere havde vidst at skaffe sig Indgang hos alle, selv de høieste Stænder i Rom; men det tillige er bekjendt, at endog i Neros fortroligste Omgivelser fandtes jødiske Proselyter. Som saadan beskrives hans Elskede *Sabina Poppæa*, hvem han endog ophøiede til sin Gemalinde og om hvis Interesse for Jøderne Josephus ikke har undladt at meddele Vidnesbyrd (*Antiq.* XX, 8. 11). At de ovenfor omtalede Mathematici vare adspurgte maaskee netop af hende, og at deres Henviisning til Jerusalems Kongedømme hidrørte fra Bekjendtskabet med den jødiske Messiasforventning, bekræftes yderligere ved Taciti Yttring om denne Dames Fortrolighed med hiin Slags Folk, *Histor.* 1, 22.

Der lader sig endvidere eftervise andre Begivenheder, som henhøre til en tidligere Tid, (f. Ex. *Sueton. Claud.* 25), og som kunne gjøre det begribeligt, hvorledes hos en Fyrste som Nero, hvis Indbildningskraft synes at have havt en stærk Retning mod det Æventyrlige, phantastiske Forestillinger med den messianske Idee til Baggrund kunde være opstaaede, som senere uddannede sig til politiske Anslag og Planer, i samme Forhold som Omstændighederne krævede stedse usædvanligere Forholdsregler.

Endnu kjendeligere viser sig efter Neros Død Sammenslyngningen af jødiske og jødechristelige Forestillinger om Christus og Antichristus med de politiske Gjæringer og Uroligheder i Rom. Det almindelige og til langt nede i fjerde Aarhundrede udbredte Rygte om Neros Gjenkomst (*Dio Chrysost.* Orat. XXI, p. 271. *Augustin.* De civit. *Dei* XX, 192 sq. *Sulpic. Severus* *Histor.* s. II, 29 etc.) kan først saaledes finde sin tilfredsstillende Forklaring. De forskjellige Omstændigheder, som paa naturlig Maade kunde

fremkalde Formodningen om, at Nero ikke var død, men kun for en Tid borttagen, for atter at fremtræde paa Verdens Skueplads (— hans Selvmord i faa Vidners Overværelse — Neronianernes politiske Intriguer *Suet. Nero* 57. *Tacit. hist.* 1, 78. *Suet. Otto* 7. *Vitell.* 11. *Tacit. Hist.* 1, 4. — Pseudoneroners gjentagne Op-trædelse, *Tacit. hist.* 2. 8. 1, 2. *Zonar. Vita Tit.* p. 578 *C. Suet. Nero* 57) vare dog ikke tilstrækkelige til at vedligeholde hiint Rygte saa langt ned i Tiden, dersom ikke andre Factorer havde virket med, hvilke gave Neros Gjenkomst dens mystiske Charakter. Disse finde vi i de af Nero saa haardt forfulgte Christnes Forestillinger om Messias og dennes Modstander Antichristus, der tænketes som fuldkommen Vrangbillede til hiin, og hvem de derfor tillagde Magt til at gjøre lignende Mirakler. Dersom da Jesus fornemmelig ved sin Opstandelse fra de Døde havde beviist sin Messianitet, maatte ogsaa for de daværende Christne Antagelsen af Antichristens lignende Gjenoplivelse ligge nær. Men at Nero, hvis Grusomhed og Voldsomheder i Forbindelse med den afgudiske Tilbedelse, som han fordrede for sin Person, lod ham blive betragtet som et Slags dæmonisk Væsen, af de Christne blev anseet snart som Typus for, snart identisk med Antichristus, derom have vi uforkastelige Vidnesbyrd blandt Andet i *Johannis Apocalypse* og i en heel Række af de *sibyllinske Orakler*. Medens nu de ovenfor berørte Omstændigheder, som kunde fremkalde i hedenske Kredse Rygtet om Neros ikkun midlertidige Forsvinden og Forventningen om hans Gjenkomst, virkede saameget stærkere til at bekræfte de Christne i deres dogmatiske Anskuelser, maatte paa den anden Side atter de ved Christendommen udbredte Spaadomme om Antichristens Aabenbaring öve deres Indflydelse paa Saadanne, der ligefrem til Gunst for politiske Planer troede eller digtede (*fingentibus credentibusque, Tacit.*) Rygter om Neros Gjenkomst.

Fornemmelig i Vespasians og den Flaviske Keiserfamilies Historie finde vi de klareste Vidnesbyrd om Romernes Bekjendtskab til Jödernes messianske Forventning. Ved Beretningen om Vespasians Bestigelse af Cæsarernes Throne er det, at baade jødiske og hedenske Skribenter omtale hiin Forventning, der beskrives som gammel af Oprindelse og udbredt over hele Orienten, om en

Verdenshersker, der skulde udgaae fra Judæa. Ikke blot blev denne Spaadom i sin Almindelighed benyttet til Gunst for den nye Hersker af hans Venner og Tilhængere, men der findes Spor af en endnu speciellere Anvendelse deraf i Beretningen om de miraculøse Helbredelser, som tillægges Vespasian under hans Ophold i Alexandrien.

Hensyn til den romerske Stats daværende politiske Tilstand og til Vespasians personlige Egenskaber i Forening med Iagttagelse over den messianske Forventnings Skjæbne hos de forskjellige Classer af det jødiske Folk gjør det forklarligt, hvorledes der hos Mænd, som Josephus (*Bellum. Jud.* III, 8. 10. VI, 5) og den daværende Stadtholder i Ægypten, Tiberius Alexander (*Antiq.* XX, 5. *Bell. Jud.* II, 18. *Tacit. Histor.* 2, 79. *Sueton. Vespas.* 6. *Joseph. Bell. Jud.* V, 1), som selv var af Fødsel en Jøde, men som havde opgivet sine Fædres Tro, kunde opstaae den Tanke, at det gamle Sagn, hvis religiøse Betydning var bleven trængt tilbage for den overveiende Indflydelse af de deri indesluttede politiske Forhaabninger, mulig skulde opfyldes ved en romersk Cæsar. Følgende Tildragelse kunde bestyrke Formodningen om, at Vespasian var denne Udvalgte, eller i al Fald benyttes i denne Retning.

Under Tilberedelsen til sin Reise til Rom skal nemlig Vespasian efter Opfordring, som angaves støttet paa en i Drømme meddeelt guddommelig Aabenbaring, have ved Berørelse helbredet en Mand med et daarligt Syn og en anden, som havde en lam Fod (*Sueton. Vespas.* 7. *Tacit. Hist.* IV, 8).

Denne Tildragelse, der navnlig efter Taciti udførlige Fremstilling reducerer sig til en Slags sympathetisk Kur, synes, især i Sammenligning med de mange Jertegn, hvoraf den Tids Historie kjender adskillige andre af langt mere forbausende Natur, at være bleven tillagt i den Kreds og til den Tid, hvor den skal være forefalden, en Vigtighed og Opmærksomhed, der først turde finde sin Forklaring paa samme Maade, som tidligere Løftet om det jerusalemske Kongedømme. Baade af det Nye Testamente (*Matth.* 11, 5. *Luc.* 7, 22) og af de jødiske Skrifter (*Pesichta Rabbathi* S. 29 c., *Jalkut Schimeoni* I, S. 78 c. 157, a, *Midrasch Tillin.* 49, d, *Bereschit Rabbi* 95 s. *Gfrörers* Jahrhundert des Heils, II, S. 251 ff.) sees, hvorledes Beskrivelsen over den messianske Tids

Herlighed *Jesai.* 35, 5. 6: *Da skulle de Blindes Öines aabnes, og de Döves Ören lades op. Da skal en Halt springe som en Hjort etc.* netop særlig blev fremhævet, hvor der var Spørgsmaal om det messianske Rige og den Lykke, som ventedes ved dettes Stiftelse. Dersom vi nu i Forbindelse med de ovenfor anførte Momenter, (hvis nærmere Udvikling maa forbigaaes i nærværende korte Referat), betænke, hvorledes hedenske Statsmænd og Historieskrivere omtale det som en særdeles heldig Omstændighed, at öiensynlige Vidnesbyrd om Gudernes Yndest skjænkede den nye Hersker en Anseelse, som manglede ham i Sammenligning med det ældre Fyrstehuus (*Sueton. Vespas. 7, Tacit. Hist. I, 9. II, 1*); — at Hovedstaden i det Land, af hvis Besiddelse det romerske Keiserdømme for en væsentlig Deel var afhængig (*Bell. Jud. IV, 10. smlg. Sueton. Vesp. 7. Tacit. Hist. 2, 82*), beboedes af et meget stort Antal Jöder, der formedelst Krigen i Palæstina let kunde blive ugunstigt stemte mod Vespasian, dersom ikke deres Tanker om denne Fyrstes Betydning fik en anden Retning; — at dette Lands Stadtholder, som selv yar af fornem jödisk Herkomst, skjönt en Apostat, begunstigede og understöttede Vespasians Planer paa det Kraftigstè: skulde det da ikke være mere, end sandsynligt, at Tiberius Alexander har benyttet den omtalte Helbredelseshistorie til at lade den nye Keiser fremtræde i et Lys, som kunde bestyrke Meningens om, at nu var den Fyrste kommen, ved hvem Forjættelsen om den gyldne Tid skulde realiseres? Vi behöve ikke engang at antage, at Tiberius Alexander har foranstaltet hiin Scene (der da maatte antages ligefrem for et Bedrageri); men efterat den nu eengang var forefalden, tör vi vel formode, at en Mand, der ikke kunde være ubekjendt med den messianske Spaadom, men formedelst sit Frafald fra Jödedommen maa antages at have opgivet Haabet om dets Opfyldelse efter sædvanlig jödisk Forventning, kan have understöttet de Forestillinger, som vare blevne vakte om Vespasians Begunstigelse af höiere Magter, ved at henlede Jöders og Hedningers — især Proselyters — Opmærksomhed paa, hvilke Forhaabninger der lod sig stötte til Auspicier, som stemmede med hvad hellige gamle Sandsigere hos Jöderne havde forkyndt om en Hersker, der atter skulde bringe Verden lykkelige Tider.

Et fortroligere Bekjendtskab med Vespasians hele Personlighed og eiendommelte politiske Stilling (*Sueton.* 5, 12. 25. *Joseph. Bell. Jud.* 8, 9. *Tacit. Hist.* I, 9. II, 1. IV, 82. II, 2. 78) giver fremdeles paa flere Maader Anledning til at antage, at han ikke blot var bekjendt med den jødiske Spaadom, som henførtes til hans Person, men at han ogsaa selv tiltraadte denne Udlægning deraf. Maaskee turde den Sikkerhed, hvormed han, trods de hyppige Sammensværgelser mod ham, yttrede sig om Varigheden af sit Dynastie (*ausus est affirmare, aut filios sibi successuros aut neminem Suet.* 25), netop have støttet sig til Overbeviisningen om, at virkelig hiin Spaadom havde sigtet til ham og hans Sønner. En Bestyrkelse derpaa og en Rimelighed for, at han ogsaa havde indviet sine Sønner i den samme Betragtning, turde maaskee søges i den foragtelige Ligegyldighed, hvormed *Domitian* behandlede nogle Efterkommere af Judas, Jesu Christi Broder, hvilke vare blevne anklagede paa Grund af deres Nedstammelse fra den Davidiske Kongestamme (*Hegesippus* hos *Euseb. h. e.* 3, 19. 20). Medens denne Anklage senere, endog under en Keiser som Trajan, var tilstrækkelig til at bringe en hundrede og tyveaarig Olding, *Simeon*, Cleopæ Søn, paa Korset og at drage samme Skjebne over hans Anklagere, fordi det under Proceduren oplystes, at ogsaa de selv vare af Jødernes kongelige Stamme (*Ἐπιτομῆων τότε τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς Ἰουδαίων φυλῆς* *Euseb. h. e.* III, 32): finde vi *Domitian*, denne mistænkelige Tyran, hvis Mistro de fjerneste Anledninger (*Sueton.* 10. 14) tilskyndede til de afskyeligste Grusomheder, bortsende de ommeldte Christne uden at gjøre dem noget Ondt, endog efter at have hørt deres egen Tilstaaelse om at nedstamme fra Davids kongelige Slægt og deres Forventning om Christi Kongedømme. Synes det ikke, som om han vilde bestyrke den almindelige Mening om, at hiint Rygte, der havde varslet om en Verdenshersker fra Judæa, allerede var gaaet i Opfyldelse ved den *flaviske* Slægts Indtagelse af Cæsars Stol, idet han saa aabenbart lagde sin Foragt for Dagen mod Ætlinge af *den* Familie, fra hvilken Jøderne troede, at hiin Hersker skulde udgaae?

Af det Anførte vil det sees, at Messiasforventningen antog en forskjellig Skikkelse i de hedenske Romeres Bevidsthed. Hos

Nero og Neronianerne er det Forestillingen om en mod Rom fjendtlig Fyrste, hvis Vælde skal aabenbare sig for Verden fra Østen af; hos Vespasian og i den flaviske Keiserfamilie er det derimod selve den rømerske Cæsar, som beklædes med Messia's Attributer.

Den udførligere og sammenhængende Behandling af dette Æmne har Prof. *Scharling* forbeholdt sig at meddele i *Theologisk Tidsskrift* 12te Bind 2^{det} Hefte.

Professor i Chemien *Scharling* meddelte en kort Beretning om hans Iagttagelser over Ebbe og Flod ved Taarbek og Undersøgelser over de ved Vandbevægelsen forbundne Saltholdigheder i Søvandet.

Selskabet modtog følgende Skrifter:

Catalogue of 9766 stars in the southern hemisphere for the beginning of the year 1750, from the observations of the abbé de la Caille made at the cape of good hope in the years 1751 and 1752, reduced at the expence of the British association for the advancement of science under the immediate superintendence of professor Henderson, director of the Royal observatory of Edinburgh and printed at the expence of Her. Mayestys government under the direction of the late Frances Baily Esq. with a preface by Sir I. F. W. Herschel. London 1847. 8.

Catalogue of those stars in the histoire cèlèste française of Jerome Lalande for which tables of reduction to the epoche 1800 have been published by professor Schumacher. Reduced at the expence of the British association for advancement of science under the immediate superintendence of the late Frances Baily Esq. Printed at the expence of Her Mayestys gouvernement. London 1847. 8.

Report of the seventeenth Meeting of the British association for the advancement of science, held at Oxford in Juni 1847. London 1848.